

HUMESO WA VUHANGALASAMAHUNGU

9/5/1/3

SEKITHARA YA NKAMPINDZULO EAFRIKA-DZONGA YI HLAHLUVIWA EKA NXUNGETO WA MPALUXO WA NSEKETELO HI MALI EKA VUTHERORISI

18 Dzivamisoko 2024: Mfumo wa le Afrika-Dzonga na vanakulobye va sekithara ya phurayivhete va humesile xiviko eka nhlahluvo wa nxungeto wa nseketelo hi mali eka vutherorisi eka sekithara ya nhlanganonkampindzulo (NPO) leswi nga ta fikelerisa eka matshalatshala lama kongomiseke, lama landzaka mpimo, no simekiwa eka nxungeto ku hunguta mixungeto leyi boxiweke.

Xiviko xi le ku simekiweni namuntlha, ti 18 Dzivamisoko na mundzuku, ti 19 Dzivamisoko.

Nhlahluvo wa nxungeto wa sekithara wu fambisana na swiyimo swa misava swa *Financial Action Task Force* (FATF) ku lwa na mbhasiso wa mali na nseketelo hi mali eka vutherorisi, ku katsa na kungu ro landzelerisa ra Afrika-Dzonga ku ololoxa ku va eka nongoloko wo ka wu nga landzeleli hi FATF hi 2023. FATF i nhlangano wa le xikarhi ka mifumo mimbirhi na ku tlula lowu vekaka swiyimo na matshalatshala mo lwa na mbhasiso wa mali eka nseketelo hi mali eka vutherorisi. Tanihi xirho xa FATF, Afrika-Dzonga ri boheka ku fikelela swiyimo leswi.

Swiyimo swa misava swa FATF swi lava leswaku matiko ma boxa hi nkarhi no hlahluva mixungeto ya nseketelo hi mali eka vutherorisi eka mihlangano leyi hlengeletaka kumbe ku hangalasa timali eka mitirho ya kahle, yi paluxiwa.

Mulawuri wo Khomela wa FIC, Pieter Smit u te: "Ku twisisa no hlahluva mixungeto yo karhi nkarhi na nkarhi ya nseketelo hi mali eka vutherorisi eka tiNPO ta le Afrika-Dzonga ya paluxiwa, no tshama swi tshama swi ri tshalatshala ro antswa ro lwa na nxaniso no xolola hi ku hetiseka.

"Nhlahluvo wu ta tiyisisa ntwisiso wa hina eka mixungeto ya nseketelo hi mali eka vutherorisi leyi hlanganaka na tiNPO eAfrika-Dzonga. Mikumo yi ta hi pfuna ku vumba matshalatshala mo sivela kumbe ku hunguta nxaniso wa tiNPO eka swikongomelo swa nseketelo hi mali eka vutherorisi."

Nhlahluvo wa nxungeto, lowu katsaka mbalango wa 301 wa tiNPO, mirhumelo ya switiviwa ku suka eka mavandla mo hambanahambana (ku nga mavandla ma nsindziso wo landzelela nawu, ma vulawuri na vulanguteri, tiejensi ta vunhlori na mavandla ma swa timali), swi endlile mikumisisokulu yo hlaya.

- Nhlahluvo wa nxungeto wu boxile mixungetokulu ya ntlhanu ya nseketelo hi mali eka vutherorisi leyi nga na vuswikoti byo xolola tiNPO ku hlengeleta kumbe ku fambisa timali leti nga seketelaka mihlangano ya vutherorisi kumbe ku tirhisiwa eku endliweni ka migingiriko ya vutherorisi.
- Nhlahluvo wu tlhele wu hlamusela mitumbuluko ya nxololo leyi nga humelelaka.
- Ku engetela, nhlahluvo wu hlamusela minkasirhelelo ya ntlhanu ya ndzhaka ya tiNPO leti nga kongomiwaka eka swikongomelo swa nxaniso wa nseketelo hi mali eka vutherorisi - mipimo yo hambanahambana ya nkona na nhlayohenhla.

Exikarhi ka swiringanyeto eka xiviko i xikombelo xa endlelo ro kongomisa swinene ro tirhana na tiNPO leti nga eka nxungeto wa le henhla wa nseketelo hi mali eka vutherorisi na minkansirhelelo ya ndzhaka leyi boxiweke.

Murhambanhlengeletano wa xipano xa xithekiniki, Bernice Bissett, u te: "Hi nga tinyungubyisa swinene tanihi tiko, na tanihi vakhumbeki ma swirho swa sekithara ya tiNPO ya le Afrika-Dzonga, tanihileswi ndzi tshembaka leswaku leswi i masungulo ma ntirhisano exikarhi ka vanakulobye vo hambanahambana va sekithara ya phurayivhete na mani na mani kun'we na sekithara ya tiNPO.

"Lowu i nhlahluvo wa nxungeto wa sekithara wo sungula wa muxak lowu eka sekithara ya tiNPO ya le Afrika-Dzonga naswona wu andlala masungulo ma

tiphurojeke tin'wana to tala, ndzavisiso wa nkarhi lowu taka na mfikelelo eka sekithara na ku tlula.

Nhlahluvo wa nxungeto wa nseketelo hi mali eka vutherorisi wa sekithara ya tiNPO i tshalatshala ra ntirhisano leri rhangeriwaka hi exikarhi ka vanakulobye va mfumo - ku katsa na Senthara ya Vunhlori bya swa Timali (FIC), Vukorhokeri bya Xibalo bya Afrika-Dzonga (SARS), na Ndzawulo ya Nhluvukiso wa Vanhu (DSD) - mihlangano ya sekithara ya phurayivhete na ya mani na mani, tiNPO, na nhlanganelo wa mihlangano.

Edward Kieswetter, Khomixinara wa SARS u te: "SARS yi amukela humeso wa xiviko xo sungula xa rixaka ra Afrika-Dzonga xa nhlahluvo wa nxungeto wa nseketelo hi mali eka vutherorisi eka sekithara ya mihlanganonkampindzulo (NPO). Xiviko xi veka tshaku lerintshwa, ndhawu ya rheferense yo tivisa nhluvukiso wo ya mahlweni wa pholisi eka sekithara eka endlelo leri seketeriweke hi nxungeto. Swa nkoka swinene, xiviko na endlelo ra ntirhisano leswi landzeriweke eka ntumbuluxo wa xona, swi kombisa leswi nga fikeleriwaka loko hi tirha kun'we - handle ka ku va valawuri va mfumo ntsena, kambe swa nkoka swinene na vakhumbeki va hina eka vaakitiko.

"Hi tshemba leswaku leswi swi ta veka thoni eka ntirho lowu taka eka sekithara leyi - laha vanakulobye va SARS na mfumo hinkwawo hi endlelo ra kungu va ololoxaka minkasirhelelo - ku nga va eka xivandla xa pholisi, kumbe eka matirhelo ma siku na siku ma tiNPO. Hi fanele ku boxa minkasirhelelo leyi leswaku hi ta kota ku hlayisa xindzhuti xa mihlanganonkampindzulo leyi tlangaka xiave xa nkoka eka nhluvukiso wa ikhonomi ya vanhu ya Afrika-Dzonga.

Dkd Hendrietta Bogopane-Zulu, Xandla xa Holobye xa Nhluvukiso wa Vanhu u te: "Ndzi khensa xipano swinene lexi endleke ntirho wo tika eku endleni ka ndzavisiso wo kumisisa tiNPO leti nga eka nxungeto. Tanihi ndzawulo na langutelo wo lawula no langutela tiNPO, xiviko lexi xi ta hi kotisa ku veka matshalatshala ma vulanguteri lama faneleke lama tivisiweke hi phurosese ya xisayense eku sirheleleni ka tiNPO. "Nhlahluvo wa Nxungeto wa tiNPO wu ta tiyisisa leswaku tiNPO hi le tlhelo ti landzelela matshalatshala na swiyimo leswi vekiweke hi FATF eku sirheleleni ka tiNPO. Sexini ya mbhurisano namuntlha yi ta nyika mbono na ntwisiso wa

swihlawulekisi na mixaka ya tiNPO leti nga eka nxungeto na muxaka wa nxungeto eka xiyimo xa Afrika-Dzonga. Endzhaku ka nsimeko lowu, ndzawulo ya ha ri na ntirho lowukulu wo tivisa no tumbuluxa lemukiso eka vakhumbeki na tiNPO hi ku anama, leswaku swi lemuka minkansirhelelo na mixungeto leyi tiNPO ti hlanganaka na yona. Ndzi tsakela ku humesela ehandle vutinyiketeri bya Ndzawulo eku landzeleleni ka xitshuriwa lexi tanihileswi tiNPO ti tiseketelaka swinene hi hina ku kuma nsirhelelo ehenhla ka xihumelelo lexi xa nseketelo wa timali eka vutherorisi ku katsa na milandzu yin'wana ya swa timali.

Afrika-Dzonga ri amukerile mpfuneto wa swa xithekiniki ku suka eka *European Union Anti-Money Laundering/Counter Terrorist Financing Global Facility (EU AML/CFT Global Facility)* eka nhluvukiso wa nhlahluvo wa nxungeto wa sekithara wa nseketelo hi mali eka vutherorisi eka tiNPO. Nhlahluvo wa nxungeto wu hetisiwile hi ku tirhisa endlelo leri nyikiweke hi [Greenacre Group](#).

Murhangelaxipano wa *EU AML/CFT Global Facility*, David Hotte, loyi a yeke eka ntirho wa mbiko wa xiviko, u te: "*EU Global Facility* yi yisa ku hoyozela ka yona eka Afrika-Dzonga ku va ri hetisile hi ku humelela nhlahluvo wa rona wa nxungeto wa nseketelo hi mali eka vutherorisi wa sekithara ya tiNPO. Goza leri ri kombeta vutinyiketeri bya tiko eka *FATF Recommendation 8* no humelerisa nhluvukiso wa nkoka ku ya eka endlelo leri tivisaka swinene no ringanisa eku hunguteni ka mixungeto leyi nga va ka kona. Hi khensa tshalatshala ra ntirhisano leri fambiseke nhlahluvo lowu, leri vumbiweke hi mbhurusano wa matimba na tiNPO- endlelo leri pasisiweke tanihi ro antswa hi FATF.

Tlilika [laha](#) ku kopa xiviko.

Mayelana na vuxokoxoko hi xitalo u komberiwa ku imeyilela

- Financial Intelligence Centre – media@fic.gov.za
- South African Revenue Service – SARSMedia@sars.gov.za
- Department of Social Development – Lumkao@dsd.gov.za